

Budapestre vonatkozó ujságcikk

Osztályozás

910.2

Szerző: *Surányi Miklós*

Hely

Cím: *Fedezzük fel Budát*

Idő

"1927"

Forrás:

Szemzeti Ujság

Személy

Bp

(Hely)

1927. 9. 7.

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old)

Fedezzük fel Budát!

Irta: Surányi Miklós

Nem vagyok forradalmi szellem, de van egy város Magyarországon, amelyet jólélekkel, tiszta meggyőződésből fel tudnék lázítani. Nem is egy város, csak egy városnak a fele. Budáról van szó.

A főváros egyesítése óta Budapestnek hívják a magyarok fővárosát, de csak Pestnek érzik, sőt egyszerűen csak Pestnek is nevezik s közbeszédben, irodalomban, sajtóban, a szalonok nyelvén és a vásárosonokban, ha Pestet mondanak, abba, mint valami külvárost, mint valami kiegészítő részt, mint valami vidékies Vorstadtot beleértik Budát is, a jó öreg Budát. Másrészt pedig a pesti ember Buda alatt valami elmaradt, akácfavirágos, romantikus levegőjű, nyárspolgári vicimális mezővárost sejt, ahova néha-néha felrándul, ha dolga van a Befügyminisztériumban, vagy, ha nyaranta ki akarja mutatni magát egy budai kis kocsmán udvarának zöld lombjai alatt. Lélekben messze van egymástól ez a két város, politikailag pedig az egyik fölfalta a másikat, vagy legalább is a maga pökhendi fölénységével, kiabáló, szélesen gesztikuláló, parvenü módon felcíomázott, gazdagságát és hatalmát fitoktató, rengetegre hizott tultengő egyéniségével elállja az utat, elszívja a levegőt, eleszi a táplálékot és letakarja a kilátást a testvére elől.

Kicsiben úgy áll a dolog, mintha a vén Buda volna a klasszikus hagyományokon felnőtt öreg Európa, Pest pedig a maga máról-holnapra való kirobbanásában Amerikát szimbolizálja s a kettőjük között folydogáló Duna magát az Atlanti Óceánt jelenti. Nem mintha Buda öregebb volna, mint Pest, sőt az első Árpád-királyok alatt Pest már jókora falu volt, amikor a budai várhegyen az első falakat építeni kezdték, de az bizonyos, hogy a királyi palota körül hamarosan kiépült egy mozgalmas élet, sűrűn lakott, emeletes palotákkal megrakott középeurópai város s Mátyás király korában már messze túlhaladta a folyó balpartján szerénykedő magyar falvacskát: a buzakereskedők, marhakupecok, tímárok, molnárok, eszmadriák és kovácsok Pestjét. Ősiség dolgában Buda nem nézheti le Pestet, sőt van valami, amiben Pest Budával szemben méltán büszkölködéhetik és ez az őtörefellen és tiszta történelmi magyarsága. Nem is erről van szó. Nem történelmi vagy rangelsőbbiségről akarok beszélni, hiába is erőltetném a dolgot, nincs az a hatalom, amely egy város fejlődését elő tudná mozdítani, vagy meg tudná gátolni történelmi jogok, történelmi vagy rangbéli jussok fikciója szerint. Nekünk, magyaroknak mind a két város egyformán kedves és drága és egyformán érdekünk, hogy Buda és Pest a maga egyéolvadá-

sában a világ egyik legszebb fővárosa legyen. Itt ézszerüségéről, földrajzi adottságokról, kihasználási lehetőségekről és esztétikáról van szó s azokról a hibákról, mulasztásokról és merényletekről, amelyeket az előbb felsorolt principiumok ellen elkövettek.

Arról van szó, hogy az egyesítés óta az államkormányzat, sőt maga a fővárosi adminisztráció is Budapest fejlesztésének programját olyan irányba terelte, amely Buda rovására égbekiáltó aránytalansággal a balpartnak kedvez. Ez a rendszer pontosan összevág a háboru előtt lefolyt évtizedek amerikanizáló és nyugatot imitáló stílusával. Nemcsak a főváros fejlesztésében, de az egész magyar gazdasági és kulturális élet irányításában mintha az az elv érvényesült volna, hogy

megmutassuk a művelt nyugatnak, mennyire tudjuk utánozni őt a modernség külsőségeiben. Kis Párisot, vagy kis Berlint, vagy kis Szentpétervárt akartunk rögtönözni a Duna balpartján s büszkén mutogattuk körutainkat és sugárutjainkat az idegeneknek. Pedig utánozni is rosszul utánoztunk. Rosszul helyeztük el középületeinket, elfelejtettünk teret hagyni a hársorok között, a dunaparti korzót eléktelmitettük villamosjáratokkal, oda-telepítettünk gyárvárost, ahonnan a széljárás füsttel és korommal szórja be a belső városrészeket. Am, ami pénzből, kedvezésből, áldozatkészségből csak tellett, azt mind Pestre pazaroltuk és pazaroljuk ma is.

Itt az ideje, hogy véget vessünk ennek az alapjában elhibázott tendenciának.

Észre kell vennünk azt, hogy Pestből lehet ugyan egy valamirevaló kereskedelmi és ipari gócpontot csinálni s el lehet érni azt, hogy a többi nagy európai város mintájára tetszetős, sőt méretekben és pompában impozáns világvárossá legyen, de észre kell vennünk, hogy az igazi magyar főváros egyéni szépsége és páratlan karaktere csak Budán fejlődhet ki. Buda a maga fekvésénél, természeti kincseinél, az egész világon páratlan egyéni szépségeinél fogva a földkerekség egyik legszebb pontjává varázsolható feleannyi áldozattal és erőfeszítéssel, mint amennyit Pestre fordítottak. Nincs város a világon, amely oly képet adna, mint amikor a lenyugvó nap bíbor háttérébe belerajzolódik a Citadellával, a királyi várral, a Halászbástyával és a Rózsadombbal megkoronázott Buda sziluettje. És . . . de inkább bele se kezdjünk Buda szépségének és érdekességének a részletezésébe. Könyveket lehetne írni Buda felfedezéséről és magasztalásáról. De kötetnyi memorandumokat lehetne írni az elhanyagoltságnak, a méltánytalanságoknak, a nemtörődömségnek és a szűkkeblűségnek, az érzéketlenségnek és a rosszindulatnak azokról a megdöbbentő dokumentumairól is, amelyekről a budaiak évek óta joggal panaszkodnak. Budával senki sem törődik. Budának vannak ut-

cái, amelyek évszázados romantikáját és szépségét elcsufították ugyan, de meghagyták évszázados kulturátlanságban, sötétségben, piszokban, modern világítás, modern egészségügyi berendezések s modern köztisztasági és művelődési intézmények nélkül. Budának rossz a közlekedése, Budának vannak pontjai, amelyek között nagyobb a távolság mint Pest és Vác között, Buda félig romhalmaz, félig pedig modern bérkaszárnnyákkal pocskká tett vidéki mezővároska, Még így is gyönyörű. Sopron után még így is az egyetlen város Csonka-Magyarországon, amelyet történelmi atmoszféra leng át. De Budán élni a város minden festői szépsége, minden természetli bája, minden egészséges és üde levegője mellett is valóságos polgári martáromság. A budai polgárnak a Lágymányosról a Várba kell járni, ha berendelik az előljáróságra, fél Budának nincsen csatornázása és nincs gázvezetélke . . . — de nem folytatjuk tovább ezt a siralmas éneket, ezuttal csak meg akartunk ütni egy hangot, félre akarjuk venni a harangot, amelyet azt hiszem, még sűrűn és erőteljesen kongatni fogunk.

Bevallom őszintén, szeretném fellázítani Buda polgárait, hogy követeljék maguknak az évtizedes mulasztások reparációját és szeretném megértetni a pestiekkel, hogy Buda sérelmeinek orvoslása mennyi hasznot hajtana a pestieknek is.

Hely

Idő

Sze

Hely